

Szegedi Tudományegyetem
Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar
Történelemtudomány Doktori Iskola
Medievisztika Doktori Program

Doktori (PhD) értekezés tézisei

***Az imago Dei, mint csatatér: A test szentsége és
démonok ostroma a keresztény világképben és
temetkezésben az aetas gratiae első másfél
évezredében***

Kalics Dánielné Dr. Kristóf Lilla Alida

Témavezető: Dr. Tóthné dr. Horváth Ágnes főiskolai tanár

Szeged
2026

1. A DISSZERTÁCIÓ TÉMÁJA ÉS ÉRTELMEZÉSI ALAPJA

A jelen disszertáció a 2023-ban benyújtott *Corpus incorruptum. Mumifikálási szokások a középkori keresztény Európában és a magyar szentek vizsgálatai* című kutatás szellemi és módszertani alapjaira épül, annak jelentősen átdolgozott és strukturáltabb formájában.

A dolgozat célja a korabeli keresztény testfelfogás, szentkultusz, démonológia, jogalkotási szemléleti struktúra, egyes zsinati határozatok, törvénykezések logikai rendszere és temetkezési gyakorlatok teológiai és ontológiai összefüggésrendszerének vizsgálata interdiszciplináris megközelítésben. A kutatás abból az alapfeltevésből indul ki, hogy a vizsgált korszak (Krisztust követő első 1500 év) önértelmezése és intézményrendszere nem egyszerűen összefonódott, hanem fundamentumát jelentette a teológiai gondolkodás szerkezetével, ezért a történeti jelenségek elemzése nem választható el azok teológiai, ontológiai kontextusától. **A démonológia kibontása és a korabeli forrásokra támaszkodó elemzése, megértése jelenti a hermeneutikai kulcsot a temetkezés, a testkezelés, a szentkultusz és az ide kapcsolódó corpus incorruptum működésében,** nem, mint duálszerkezet, hanem az isteni rendből kiesett tiszta szellemi lények (akik ugyanúgy teremtmények) befolyásoló és romboló tevékenysége az emberi létstruktúrában.

A disszertáció értelmezési kerete az *aetas gratiae* gondolkodási horizontjára épül, és annak belső logikáját igyekszik rekonstruálni. A kutatás nem a modern vallásszociológiai, történeti vagy néprajzi redukció irányából közelít, hanem a korszak saját teológiai fogalomkészletén és forrásain keresztül vizsgálja a jelenségeket, összefüggéseket.

A dolgozat módszertani és szemléleti alapját továbbra is Romedio Schmitz-Esser munkássága jelenti, akinek *Der Leichnam im Mittelalter* című kötete a 2023-as disszertációmban is alaplámként szolgált, és a jelen kutatásban is meghatározó iránytű marad. Schmitz-Esser úttörő módon mutatta meg, hogy a kereszténység virágkorában a test kezelése teológiai jelentéssel bíró aktus: a test a szentkultusz, a temetkezés és a holttesttel való bánásmód rendjében az üdvösségtörténet részévé válik. Interdiszciplináris módszere – amely történeti,

régészeti, antropológiai és teológiai megközelítést egyesít – a jelen dolgozat számára is alapvető kiindulópont. Külön jelentősége, hogy a testhez kapcsolódó jelenségeket – beleértve a *corpus incorruptum* kérdését és a temetkezési rendet – nem választja el a démonológiai anyagtól; művében önálló fejezet foglalkozik a démonok által ostromolt holttest problematikájával (*Der von Dämonen belagerte Leichnam*). A jelen kutatás ezen az alapon továbblép: míg Schmitz-Esser a források szintjén tárja fel a test és a démonológia összefonódását, addig a disszertáció ennek teológiai–ontológiai szerkezetét vizsgálja, különös tekintettel a lázadás, a megváltás, a test jogi státusza, valamint a szentkultusz és a temetkezés közös alapstruktúrájára.

2. A TÉMAVÁLSZTÁS INDOKA

A disszertáció témaválasztása több évtizedes interdiszciplináris kutatói tapasztalat eredménye. Kulturális antropológiai és muzeológiai képzettségem, valamint biológiai antropológiai/bioarcheológiai doktori munkám során közvetlenül szembesültem azzal, hogy a kereszténység virágkorában élő Európa temetkezési gyakorlatai és szentkultuszhoz kapcsolódó jelenségei számos esetben nem értelmezhetők kielégítően kizárólag modern, redukált történeti vagy természettudományos keretek között.

Széchenyi Pál érsek múmiájának (2006–2015) és Szent László király koponyaereklyéjének (2011, 2021) vizsgálata során egyaránt világossá vált, hogy a szentkultusz, a keresztény kultusztárgyak, relikviák és temetkezési formák, eljárások értelmezése csak akkor lehet következetes, ha figyelembe vesszük a korszak teológiai önértelmezését és antropológiai alapfeltevéseit.

A modern történeti, antropológiai és régészeti kutatás gyakran a „deviáns temetkezések”, „vámpirsírok”, illetve a szentkultusz jelenségeit leválasztva a koherens korabeli temetkezési gyakorlatról, társadalomtörténeti, néprajzi vagy mentális magyarázatokra vezeti vissza. Kimutatható legjelentősebb problémát az jelenti, hogy a primer teológiai, jog és liturgikus forrásanyag integrált bevonása háttérbe szorul. Az így kialakuló magyarázati modellek anakronisztikus terminológiát alkalmaznak, és a 18–20. századi folklórfogalmakat vetítik vissza korábbi évszázadokra. E gyakorlat

következtében a materiális leletek értelmezése elválik a korszak saját ontológiai és teológiai horizontjától. A modern kategóriák – például a „deviancia”, „apotropaikus rítus” vagy „vámpír” – nem a vizsgált korszak fogalomkészletéből erednek, hanem későbbi értelmezési rétegek termékei, amelyek torzítják a történeti rekonstruálást. A disszertáció ezzel szemben primer forrásokra épülő, hermeneutikailag következetes módszert alkalmaz: a régészeti és bioarchaeológiai jelenségeket a korszak teológiai antropológiájának, jogrendjének és rituális gyakorlatának összefüggésében vizsgálja.

A témaválasztás indoka ezért annak vizsgálata, hogy a korabeli keresztény civilizáció szakrális és jogi rendje miként tükröződik a testhez, temetkezéshez, szentkultuszhoz és démonológiai gondolkodáshoz kapcsolódó forrásanyagban, és milyen módszertani keretben rekonstruálható a korszak saját ontológiai, jogi és teológiai horizontja.

3. A TÉMA BEMUTATÁSA

A disszertáció a kereszténység első másfél évezredének teológiai-ontológiai rendjét vizsgálja a testfelfogás, a démonológia, az angyaltan, az exorcizmus, valamint a szentkultusz és temetkezési gyakorlatok összefüggésében. A kutatás középpontjában az a kérdés áll, hogy miként értelmezhető a test, a halál és a romolhatatlanság (*corpus incorruptum*) jelensége a korszak saját teológiai antropológiájának keretében.

A dolgozat kiindulópontja az *imago Dei* krisztológiai fogalma, amely az emberi test és lélek egységét az üdvtörténet alapstruktúrájaként értelmezi. Ebből a perspektívából kerül elemzésre a démonológiai rendszer szerkezete, különös tekintettel a két angyali bukás (a luciferi lázadás és az Őrzők hagyománya) patrisztikus értelmezésére.

A kutatás primer forrásokra épít: ókeresztény egyházatyák (Szent Justinusz mártír, Tertullianus, Szent Iréneusz, Szent Atanáz, Origenész, Szent Ágoston stb.) műveire, bibliai szövegekre, zsinati és királyi törvényekre, valamint hagiográfiai forrásokra. A vizsgálat célja nem kizárólag a teológiai állítások

ismertetése, hanem azok strukturális szerepének feltárása a jogrend, a liturgia és a temetkezési gyakorlat összefüggésében.

A dolgozat külön fejezetben elemzi:

- az Ó- és Újszövetség démonológiai mintázatait;
- a Tóbiás könyvének exorcizmus-előképeit;
- Jézus Krisztus ördögűzéseinek teológiai jelentését;
- királyi és egyházi joganyag démonológiai vonatkozásait: mit jelentett a *striga* és a *maleficium* a korabeli longobárd, karoling és magyar jogrendben;
- Krisztus teste és temetése, mint ontológiai origo a keresztény temetkezések megértéséhez;
- a szent tér működése: a temető, a temetkezés és a kereszt joguralmi állapotát és exorcista működését, térszerkezetét;
- a pannóniai múmiasírok revízióját;
- Szent László, Szent Gellért és Szent Imre herceg legendáinak releváns jeleneteit;
- a Magyar Anjou Legendarium ikonográfiai ciklusának egyes démonológiai értelmezését;

A primer történeti szövegek, valamint a régészeti és bioarchaeológiai leletanyag elemzése a dolgozatban teológiai–ontológiai keretben történik, különös tekintettel az ún. „deviáns” temetkezések modern értelmezésének újraértékelésére. A modern narratívák ugyanis ott is „szokatlan” sírokat, „deviáns” temetkezéseket vagy „vámpírsírokat” azonosítanak, ahol a korszak saját keresztény világképe nem rendellenességet, hanem egy koherens rendszer belső jelölőit látta. A temetés ebben a felfogásban az *imago Dei* körüli küzdelem utolsó földi frontvonala volt.

A dolgozat célja annak bemutatása, hogy a keresztény civilizáció szellemi, jogi és rituális struktúrái egységes rendszerben értelmezhetők, amennyiben a korszak önértelmezését alapvető értelmezési horizontként kezeljük.

4. EREDMÉNYEK

1. **Új fogalmi keret a test „rend-sérülésének” leírására:** A disszertáció bevezeti a *caro obsessa* (alternatív alakban: *caro immunda*) fogalmát a testben manifesztálódó ontológiai torzulás jelölésére, és ezt a *corpus incorruptum* állapotával állítja szembe, amely a helyreállított rend eszkatológiai elővételezéseként értelmezhető.
2. **Az *imago Dei* ontológiai státuszának rekonstrukciója:** A disszertáció kimutatja, hogy az *imago Dei* a *tempus Ecclesiae* első másfél évezredében nem morális metafora, hanem ontológiai státusz, krisztológiai alapozottsággal: az ember a Krisztushoz való hasonulásra meghívott létező, ezért válik a kozmikus konfliktus középpontjává, csataterévé.
3. **A két angyali bukás, mint ontológiai törés értelmezése:** A luciferi lázadás és az Őrzők bukása nem mitikus előzményként, hanem a teremtetett rendet érintő ontológiai törésként kerül elemzésre, amelyből az *ordo daemonum* működési logikája levezethető; a „Non serviam” ennek a rendtagadásnak archetipikus formájaként jelenik meg.
4. **Az exorcizmus, mint ontológiai beavatkozás az Ó- és Új szövetségben:** A kutatás kimutatja, hogy az exorcizmus a szövetségi és a keresztény korszak önértelmezésében nem pszichológiai intervenció, hanem a rend helyreállításának szentségi–jogi aktusa; a „kötés és oldás” (Mt 16,18–19) kompetenciája ebben a keretben strukturáló elvként jelenik meg. Az ószövetségi történetek ebben a keretben kerülnek értelmezésre és bemutatja, hogy az idegen „istenek” kultuszai nem mások, mint a bukott angyalok földi struktúráinak folyamatos újrajátszásai.
5. **Tóbiás könyve, mint démonológiai „mikroszkóp”:** A dolgozat kimutatja, hogy Tóbiás könyve a démonológiai makroszerkezet koncentrált megjelenése: az exorcizmus mintája, a rend helyreállításának sorrendje és a percepció gyógyulása egységes mintázatban jelenik meg, amely az újszövetségi beteljesedés felé mutat.
6. **A királyi törvénykezés démonológiai–ontológiai olvasata (*striga-maleficium*):** longobárd, karoling és magyar királyi források elemzésével a disszertáció bizonyítja, hogy a *striga* ontológiai tagadása („*quae non sunt*”) és a *maleficium* szankcionálása nem ellentmondás, hanem differenciált

démonológiai gondolkodás jogi artikulációja; a jog alanya több esetben expliciten *creatura Dei*.

7. **A *striga*/*strix* ontológiai rekonstrukciója és a „vámpírsírok” anakronisztikus olvasatának korrekciója:** A disszertáció filológiai, jogtörténeti és összehasonlító elemzés alapján kimutatja, hogy a *strix*/*striga*-képzet eredeti rétegében nem „boszorkánytípust”, hanem rendellenes, liminális létezőre vonatkozó mintázatot jelölt, amelyet a politeista rendszerek ontológiailag valóságosnak kezeltek, és jogi–rituális keretben integráltak. A görög és latin források vizsgálata alapján a *strix* stabil funkcionális jegyei (éjjeli működés, csecsemők elleni támadás, ember–madár átjárhatóság) nem folklorisztikus toposzokként, hanem torz, nem-emberi eredetű entitás leírásaként jelennek meg. A római joganyag elemzése bizonyítja, hogy a politeista rendszer nem a *strix* létét tagadta, hanem az emberi határátlépést szankcionálta, míg a keresztény jogi gondolkodás ontológiai szinten tagadja a *striga*-létezőt („*quae non sunt*”), és démonológiai megtévesztésként sorolja be a jelenséget. E rekonstrukció alapján a disszertáció kimutatja, hogy a modern „vámpírsír” kategóriák nyelvileg és ontológiailag anakronisztikusak: a késő újkori vámpírképzet visszavetítése torzítja a régészeti leletek értelmezését, mivel összemosza a keresztény jog által nem-létezőként kezelt *striga*-fogalmat a 18. századi folklorisztikus konstrukcióval. A dolgozat ezzel hermeneutikai korrekciót hajt végre, és a jelenséget a korabeli ontológiai keretben helyezi vissza.
8. **Új ikonológiai értelmezési eredmények:** A Magyar Anjou Legendárium képi ciklusai a dolgozatban teológiai „vizuális térképként” kerülnek elemzésre; a démonalakok működése a láthatatlan rend struktúráját közlik. Szent László démonüző jelenetei elsőként kapnak koherens démonológiai–ikonológiai értelmezést.
9. **Szent Gellért halálának exorcista olvasata:** A dolgozat feltárja a vértanúságban megjelenő „démoni düh” mintázatát, és azt az *imago Dei* elleni támadás végleteként értelmezi, ahol a testi erőszak ontológiai jelentést hordoz, összhangban a korabeli világlkép felfogással.
10. **A balzsamozás teológiai alapjai és Krisztus temetésének normatív mintája:** A disszertáció igazolja, hogy a korai keresztény testkezelési gyakorlatban a balzsamozás/illatszerek alkalmazása nem technikai újítás és nem politeista örökség továbbélése, hanem a megtestesülés és a

feltámadás krisztológiai horizontjában értelmezett, tudatos teológiai gyakorlat. Patrisztikus és liturgikus tanúság alapján (pl. Prudentius, Rufinus, valamint későbbi hagyományrétegek) a test nem pusztá *cadaver*, hanem a feltámadás ígéretéhez tartozó *corpus*, amelyet méltósággal kell kezelni, és amelynek státusza a feltámadásig „nyitott” marad. A dolgozat központi eredménye, hogy Jézus temetése jogi–ontológiai mintaként rögzül: a vászonba burkolás és az aromás anyagok használata a test elkülönítésének és Istenhez tartozásának jelölője, miközben normatív határt húz a test politeista felnyitásával és kizsigerelésével járó eljárásokkal szemben. Ebből következik, hogy a nem invazív testkezelés nem „átalakított hagyomány”, hanem a krisztusi minta által kijelölt ontológiai korlát. Az illatos gyanták (különösen a mirha) alkalmazása ebben a keretben nem higiéniai vagy anyagtörténeti kérdés, hanem jelentéskontinuitás: az áldozati felajánlás, a megszentelés és a test isteni rendhez tartozásának kifejezése, amely későbbi, eltérő technikák mellett is koherens teológiai jelölőként marad jelen.

11. **A pannóniai múmiasírok keresztény ontológiai újraértelmezése:** A disszertáció empirikus csomópontként elemzi a pannóniai, mesterségesen megőrzött testeket tartalmazó sírokat, és kimutatja, hogy azok korábbi, egyiptomizáló vagy pogány rítusokra visszavezetett értelmezése módszertani előfeltevésekre épül. A régészeti publikációkban szereplő temetkezési struktúra, a textilrétegek, az illatjelenség, valamint az ikonográfiai „motívumok”, jelölők (különösen a halotti lábbeli és madár-ábrázolás) integrált elemzése alapján a sírok olyan ókeresztény temetkezési gyakorlat körébe sorolhatók, amely a test krisztológiai–ontológiai státuszából indul ki. A dolgozat bizonyítja, hogy a test megőrzése itt nem technikai adaptáció, hanem rituális–jogi keretbe ágyazott gyakorlat, amely a feltámadás reményének és az *imago Dei* integritásának kontextusában értelmezhető. A pannóniai leletek így nem izolált régészeti jelenségek, hanem a test teológiájának empirikus lenyomatai, amelyek igazolják a disszertáció által felvázolt ontológiai rendszert.
12. **Temetkezési jelenségek újraértelmezése primer keretben:** A disszertáció bemutatja, hogy az ún. „szokatlan temetkezések” modern kategóriái alapvetően elégtelenek, mert nem a rend-sérülés/rend-

helyreállítás logikájában olvassák az adatokat; a sír térbeli státuszkijelölésként értelmezhető a korszak saját fogalmi rendjén belül.

13. **Módszertani eredmény – hermeneutikai hűségből épített integrált modell:** A disszertáció olyan értelmezési modellt alkalmaz, amelyben a jog, liturgia, szentkultusz, démonológia, temetkezés, testfelfogás nem különálló témák, hanem egyetlen, belsőleg koherens valóságértelmezési struktúra artikulációi a kereszténység első másfél évezredében.

5. A TÉMÁBAN MEGJELENT PUBLIKÁCIÓK

Folyóirat közlemények

1. PAP, I., KUSTÁR, Á., KRISTÓF, L.A. & SZIKOSSY, I. (2007): Naturally mummified mummies from the Dominican Church of Vác, Hungary. – *Antike Welt. Zeitschrift für Archäologie und Kulturgeschichte*, Verlag Philipp von Zabern, 2007(5): 23-28
2. KRISTÓF L.A., POHÁRNOK L., KERÉNYI T., TÓTH V., ISTÓK R., TÓTH G., HARGITTAI P., FORNET B., PÁLFI GY. (2010): Paleoradiológia és múmiakutatás. A nagyeceni múmia interdiszciplináris vizsgálata és 3D koponyamásolatának nyomtatása CT adatok alapján. *Magyar Radiológia Online*, 2010/4: 6-16 (<http://www.radiologia.hu>).
3. KRISTÓF L. A., KOVÁCS M., BAKSA G., PATONAY L., SZATMÁRI F., POHÁRNOK L.: Mosonmagyaróváron található két ókeresztény vértanú szent maradványainak paleoradiológiai vizsgálata. *Magyar Radiológia Online* 5:8 (2014).
4. Kristóf L. A., Kovács M., Baksa G., Bereczki Zs., Szatmári F., Patonay L., Pálfi Gy., Pohárnok L.: Condition assessment of two early Christian martyrs St. Christine's and St. Augustine's relics with paleoradiological methods in Hungary. *Journal of Cultural Heritage* 16 (2015). 249 –253. p. <https://doi.org/10.1016/j.culher.2014.04.001> **Impact factor: 1.71 Q1**
5. Kristóf L.A.: Szent Bernadett holttestének azonosításai és orvosi feljegyzéseinek elemzése (Identification of St. Bernadett's corpse and analysis of her medical records.) *Orvostörténeti Közlemények* (Communicationes de Historia Artis Medicinae) 66:1-4 (2020). 109–119. p.
6. Gergely I.B. Varga, Lilla Alida Kristóf, Kitti Maár, Luca Kis, Oszkár Schütz, Orsolya Váradi, Bence Kovács, Alexandra Ginguta, Balázs Tihanyi, Péter L. Nagy, Zoltán Maróti, Emil Nyerki, Tibor Török, Endre Neparáczki: The archaeogenomic validation of Saint Ladislaus' relic provides insights into the Árpád dynasty's genealogy. *Journal of Genetics and Genomics*, 49:7 (2022) <https://doi.org/10.1016/j.jgg.2022.06.008> **Impact factor: 5.723 Q1**
7. Nerlich, AG., Báthory, O., Kristóf, LA., Balogh, AA., Donell, ST., Galassy, FM., Mattutino, G., Peschel, OK., Bianucci, R.: Jael syndrome in a Hungarian Hussar of the 16th century: Márk Baksa. *Ethics, Medicine and Public Health* 32 (2024). 100979 <https://doi.org/10.1016/j.jemep.2024.100979> **Q3**

8. Kristóf, L. A., Némethi, B., Báthory, O.: The Autopsy of Ferenc Barkóczy (1765). Medical and Legal History of Autopsy in the Hungarian Kingdom and the Habsburg Empire. *VIRUS – Beiträge zur Sozialgeschichte der Medizin* 23 (2024). 221–238.

Könyvfejezetek

9. SZIKOSSY, I., KUSTÁR, Á., GUBA, Zs., KRISTÓF, L. A. & PAP, I. (2007): Natürlich mumifizierte Leichname aus der Dominikanerkirche von Vác, Ungarn. – In: WIECZOREK, A., TELLENBACH, M. & ROSENDAHL, W. (eds), 2007. Mumien. – Der Traum vom ewigen Leben. Publikationen der Reiss-Engelhorn-Museen, Mannheim (Philipp von Zabern Press), Band 24, 154–166. p.
10. SZIKOSSY, I., KRISTÓF, L. A. & PAP, I. (2007): Mumien aus der Dominikanerkirche von Vác, Ungarn. – In: WIECZOREK, A., TELLENBACH, M. & ROSENDAHL, W. (eds), 2007. Mumien. – Der Traum vom ewigen Leben. Publikationen der Reiss-Engelhorn-Museen, Mannheim (Philipp von Zabern Press), Band 24, 367–369.
11. KRISTÓF L. A.: „Si deus pro nobis quis contra nos.” Széchényi Pál érsek múmiájának kutatása. In: Kristóf L. A., Tóth V., (eds): *Széchényi Pál érsek emlékezete. Adalékok az életúthoz, és a nagycenki múmia vizsgálatának eredményei*. Universitas-Nonprofit Kft., Győr, 2012. 14–21 p.
12. KRISTÓF L. A., KOVÁCS M., TÓTH G., POHÁRNOK L.: A nagycenki múmia paleoradiológiai vizsgálata. In: Kristóf L. A., Tóth V., (eds): *Széchényi Pál érsek emlékezete. Adalékok az életúthoz, és a nagycenki múmia vizsgálatának eredményei*. Universitas-Nonprofit Kft., Győr, 2012. 116–125 p.
13. ISTÓK R., KRISTÓF L. A., TÓTH V., HARGITAI P., GLASZ T.: Széchényi Pál múmiájának paleopatológiai vizsgálata. Adalékok a mumifikálás gyakorlatához a barokk kori Magyarországon. In: Kristóf L. A., Tóth V. (eds): *Széchényi Pál érsek emlékezete. Adalékok az életúthoz, és a nagycenki múmia vizsgálatának eredményei*. Universitas-Nonprofit Kft., Győr, 2012. 126–135 p.
14. MOLNÁR E., FALK Gy., PÁLFI Gy., KRISTÓF L. A.: Antropológiai vizsgálat Széchényi Pál háromdimenziós, nyomtatott koponyamásolatain. In: Kristóf L. A., Tóth V. (eds): *Széchényi Pál érsek emlékezete. Adalékok az életúthoz, és a nagycenki múmia vizsgálatának eredményei*. Universitas-Nonprofit Kft., Győr, 2012. 142–149 p.
15. KRISTÓF L. A.: Testek a múltból. Három 18. századi apáca múmiájának vizsgálata. In: Kristóf L. A., Tóth V., (eds): *Széchényi Pál érsek emlékezete. Adalékok az életúthoz, és a nagycenki múmia vizsgálatának eredményei*. Universitas-Nonprofit Kft., Győr, 2012. 154–169 p.
16. KRISTÓF L. A.: „Si deus pro nobis quis contra nos.” Széchényi Pál érsek múmiájának kutatása. In: Kristóf L. A., Tóth V., (eds): *Széchényi Pál érsek emlékezete. Adalékok az életúthoz, és a nagycenki múmia vizsgálatának eredményei*. Győri Hittudományi Főiskola, Győr, 2015. 14–21. p.

17. KRISTÓF L. A., KOVÁCS M., TÓTH G., POHÁRNOK L.: A nagycenki múmia paleoradiológiai vizsgálata. In: Kristóf L. A., Tóth V., (eds): *Széchenyi Pál érsek emlékezete. Adalékok az életúthoz, és a nagycenki múmia vizsgálatának eredményei*. Győri Hittudományi Főiskola, Győr, 2015. 148–157. p.
18. ISTÓK R., GLASZ T., KRISTÓF L. A., TÓTH V., HARGITTAI P., KERÉNYI T.: Széchenyi Pál múmiájának paleopatológiai vizsgálata. Adalékok a mumifikálás gyakorlatához a barokk kori Magyarországon. In: Kristóf L. A., Tóth V. (eds): *Széchenyi Pál érsek emlékezete. Adalékok az életúthoz, és a nagycenki múmia vizsgálatának eredményei*. Győri Hittudományi Főiskola, Győr, 2015. 158–171. p.
19. MOLNÁR E., FALK GY., PÁLFI GY., KRISTÓF L. A.: Antropológiai vizsgálat Széchenyi Pál háromdimenziós, nyomtatott koponyamásolatain. In: Kristóf L. A., Tóth V. (eds): *Széchenyi Pál érsek emlékezete. Adalékok az életúthoz, és a nagycenki múmia vizsgálatának eredményei*. Győri Hittudományi Főiskola, Győr, 2015. 172–177. p.
20. KRISTÓF L. A., LUKÁCSI Z., PATONAY L.: Bevezető. In: Kristóf L. A., Lukácsi Z., Patonay L. (eds.): *Szent király, Lovagkirály. A Szent László-herma és koponyaereklye vizsgálatai*. Győri Hittudományi Főiskola, Győr. 10–13. p.
21. POHÁRNOK L., KRISTÓF L. A., SZATMÁRI F., PATONAY L.: Szent László király koponyaereklyéjének paleoradiológiai vizsgálata. In: Kristóf L. A., Lukácsi Z., Patonay L. (eds.): *Szent király, Lovagkirály. A Szent László-herma és koponyaereklye vizsgálatai*. Győri Hittudományi Főiskola, Győr. 116–123. p.
22. FALK GY., PATONAY L., KRISTÓF L. A.: Szent László koponyájának háromdimenziós nyomtatott másolata. In: Kristóf L. A., Lukácsi Z., Patonay L. (eds.): *Szent király, Lovagkirály. A Szent László-herma és koponyaereklye vizsgálatai*. Győri Hittudományi Főiskola, Győr. 136–141. p.
23. KRISTÓF L. A., LUKÁCSI Z., RÉTHELYI M., MOLNÁR E., PÁLFI GY., PAPI I., PATONAY L.: Mumifikálási szokások Magyarországon. Királyok, főnemesek, főpapok holttesteinek konzerválása a középkortól. In: Kristóf L. A., Lukácsi Z., Patonay L. (eds.): *Szent király, Lovagkirály. A Szent László-herma és koponyaereklye vizsgálatai*. Győri Hittudományi Főiskola, Győr. 202–225. p.

Kötetszerkesztés

24. KRISTÓF L. A., TÓTH V. (eds): *Széchenyi Pál érsek emlékezete. Adalékok az életúthoz, és a nagycenki múmia vizsgálatának eredményei*. Győr, 2012. **(195 oldal)**
25. KRISTÓF L. A., TÓTH V. (eds): *Széchenyi Pál érsek emlékezete. Adalékok az életúthoz és a nagycenki múmia vizsgálatának eredményei*. Második, bővített kiadás. Győri Hittudományi Főiskola, Győr, 2015. **(219 oldal)**
26. KRISTÓF L. A., LUKÁCSI Z., PATONAY L. (eds.): *Szent király, Lovagkirály. A Szent László-herma és koponyaereklye vizsgálatai*. Győri Hittudományi Főiskola, Győr. **(248 oldal)**